

4. Андрієвський Д. Й. Формування і реалізація державної промислової політики на регіональному рівні : автореф. дис... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Д. Й. Андрієвський; Академія муніципального управління. – Київ, 2011. – 20 с.

Рецензент: доктор наук з державного управління, професор, Корецький М.Х.

УДК 35

Бабко В.М.,

к.держ.упр.

НАПРЯМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Узагальнено існуючі теоретичні й методичні підходи щодо теорії та практики державного регулювання й визначено основні теоретико-методичні положення посилення державної підтримки розвитку аграрної сфери. Визначено підходи до розвитку державного регулювання аграрної сфери в умовах соціальноорієнтованої економіки. Досліджено стан та тенденції розвитку державного регулювання аграрної сфери України та виявлено проблемні питання, що потребують особливої уваги. Сформульовано основні принципи та напрями ефективного регулювання аграрної сфери для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку сільських територій. Удосконалено інформаційно-консультаційне забезпечення аграрної сфери. Розроблено методичні підходи до формування фінансово-кредитного механізму забезпечення стійкості доходів сільськогосподарських виробників. Обґрунтовано необхідність державної підтримки соціальної сфери як домінуючого чинника в забезпеченні відродження аграрної сфери.

Ключові слова: аграрна сфера, державна підтримка, державне регулювання, інституціональний розвиток, продуктивні сили, соціальна сфера.

Аннотация. Обобщены существующие теоретические и методические подходы к теории и практики государственного регулирования и определены основные теоретико-методические положения усиление государственной поддержки развития аграрной сферы. Определены подходы к развитию государственного регулирования аграрной сферы в условиях социально ориентированной экономики. Исследовано состояние и тенденции развития государственного регулирования аграрной сферы Украины и выявлены проблемные вопросы, требующие особого внимания. Сформулированы основные принципы и направления эффективного регулирования аграрной сферы для обеспечения устойчивого социально-экономического развития сельских территорий. Усовершенствована информационно-консультационное обеспечение аграрной сферы. Разработаны методические подходы к формированию финансово-кредитного механизма обеспечения устойчивости доходов сельскохозяйственных производителей. Обоснована необходимость государственной поддержки социальной сферы как доминирующего фактора в обеспечении возрождения аграрной сферы.

Ключевые слова: аграрная сфера, государственная поддержка, государственное регулирование, институциональное развитие, продуктивные силы, социальная сфера.

Summary. Generalized existent theoretical and methodical approaches in relation to a theory and practice of the state adjusting and to define the substantive theorist methodical provisions of strengthening of state support of development of agrarian sphere. Approaches are certain to development of the state adjusting of agrarian sphere in the conditions of the socially-oriented economy. The state and progress trends of the state adjusting of agrarian sphere of Ukraine is explored and to expose problem questions which need the special attention. Basic principles and directions of the effective adjusting of agrarian sphere are formulated for providing of steady socio-economic development of rural territories. The informatively-consultative providing of agrarian sphere is improved. Methodical approaches are developed to forming of financially credit mechanism of providing of firmness of profits of agricultural producers. It is led to necessity of state support of social sphere as dominant factor in providing of revival of agrarian sphere.

Key words: agrarian sphere, state support, state adjusting, institutional development, productive forces, social sphere.

Постановка проблеми. Реформування аграрної сфери економіки, яке супроводжувалося становленням ринкових відносин, проведенням земельної реформи, створенням нових підприємницьких організаційних структур різних форм власності не дало очікуваних результатів. Реалії сьогодення спонукають до використання стратегічних підходів для здійснення глибоких перетворень в аграрній сфері, що є однією з передумов успіху її соціально-економічного розвитку. Особливої актуальності набувають питання вдосконалення системи державного регулювання аграрної сфери, що включає різні форми й методи, які враховують сучасний стан і специфіку галузі. Масштаби державної участі в регулюванні аграрної сфери економіки постійно змінюються, змінюються і вимоги до системи державного регулювання, що зумовлює визначення пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку аграрної галузі в умовах соціально орієнтовної економіки.

Метою даної статті є визначення та аналіз напрямів та особливостей державного регулювання розвитку аграрної сфери України в умовах соціальноорієнтованої економіки.

Аналіз наукового доробку. Різні аспекти державного регулювання аграрної сфери висвітлені у працях вітчизняних та закордонних науковців і практиків, зокрема В. Валентинова, П. Гайдучького, О. Дадія, М. Дем'яненка, А. Зінченка, С. Зорі, І. Кириленка, М. Корецького, М. Латиніна, В. Месель-Веселяка, І. Михасюка, О. Могильного, В. Назаренка, М. Павлишенка, Б. Пасхавера, О. Онищенко, Т. Осташко, П. Саблука, Г. Черевка, А. Юзефовича, В. Юрчишина, М. Янків та ін.

Виклад основного матеріалу. Проведене дослідження наукових праць з визначення участі та ролі держави у розвитку аграрної сфери свідчить про необхідність чіткого визначення сутності й змісту державної діяльності у суспільному виробництві. Це зумовлюється ринковим

характером економіки України, результатом якого є здійснення докорінних змін у державному регулюванні виробничого процесу. Об'єктивна необхідність більш зваженого й системного підходу з боку державних і місцевих органів влади до проведення аграрної політики визначається існуючим рівнем розвитку аграрної сфери, низькою інвестиційною привабливістю галузі та ризиковим характером ведення підприємницької діяльності. Тому важливою є роль держави в проведенні аграрної політики з метою зменшення негативного впливу ринкового механізму, формуванні конкурентного середовища і створенні умов для довгострокового економічного зростання й забезпечення продовольчої безпеки країни.

Визначено, що економічну роль держави можна розглядати з двох позицій. З одного боку, вона зводиться до вирішення основного завдання щодо забезпечення передумов ефективного функціонування галузі шляхом створення належного інституційного середовища. З іншого боку, уряд може вирішувати завдання, які стосуються посилення і модифікації аграрної сфери на основі перерозподілу та корегування розподілу ресурсів з метою зміни структури національного продукту галузі, стабілізації аграрної економіки та стимулювання економічного росту. На основі проведених досліджень виявлено ряд особливостей державного регулювання аграрної сфери, таких як: використання землі як основного засобу виробництва в сільському господарстві, що об'єктивно вимагає певних заходів щодо її ефективного використання з боку держави; робота працівників аграрної сфери внаслідок специфічних особливостей непрестижна і неприваблива; рівень розвитку продуктивних сил на селі суттєво нижчий в порівнянні з іншими галузями національної економіки; нездоланий для сільськогосподарського виробництва диспаритет цін між сільськогосподарською продукцією і ресурсами, необхідними для її виробництва; високий рівень ризикованості підприємницької діяльності в

аграрній сфері; об'єктивна необхідність використання середньострокових і довгострокових кредитних ресурсів; низька інвестиційна привабливість; низький рівень менеджменту. Перераховані вище, а також багато інших особливостей сільського господарства об'єктивно зумовлюють державну підтримку і регулювання аграрної сфери через різні механізми та інструменти.

Використовуючи позитивний досвід розвинених країн, у державному регулюванні аграрної сфери сформовані наступні пропозиції щодо застосування в Україні механізмів, а саме: поступове зменшення прямої державної підтримки та збільшення фінансування програм у рамках “зеленого кошика”; спільне фінансування територій; застосування логістичних підходів; розвиток систем кредитування та страхування, підтримка інноваційної діяльності в аграрній сфері. Обґрунтовано виділення основних напрямів посилення державної підтримки аграрної сфери: розвиток соціальної інфраструктури, підтримка процесів інтеграції та кооперації в аграрній сфері; створення єдиної державної інформаційно-консультативної системи.

Доведено, що при розробці державних програм доцільно використовувати підходи до визначення конкретних цілей та засобів, які використовуються в США: перехід від сільськогосподарської політики до продовольчої (максимальна орієнтація на забезпечення населення продуктами харчування у необхідній кількості); тісний взаємозв'язок агропродовольчого комплексу з національною економікою з врахуванням кластерного підходу; розробка програм стабілізації ринку та боротьба з недовиробництвом (перевиробництвом) продукції; здійснюється розвиток систем кредитування та страхування з управлінням сільськогосподарськими ризиками, складання єдиних вимог і правил до

страхових і кредитних організацій, які працюють з аграрною сферою, та субсидування частини витрат на страхування та кредитування.

На основі вищезазначеного можна визначити об'єктивну необхідність державного регулювання аграрної сфери та формування аграрної політики, направленої на сталий розвиток аграрної сфери за умов соціальноорієнтованої економіки.

Встановлено, що останнім часом значно зростає роль інституційних чинників у трансформаційних перетвореннях аграрної сфери. Ринкові трансформації в аграрній сфері зіткнулись зі значними дестабілізуючими соціально-економічними чинниками та впливом світової фінансової кризи, що привело до значного зменшення обсягів валової продукції сільського господарства в останні роки, особливо продукції тваринництва та рентабельності сільськогосподарських підприємств. Національна система державного регулювання аграрної сфери економіки передбачає існування соціальних і економічних інститутів. Державне регулювання аграрної сфери організаційно забезпечується органами законодавчої і виконавчої влади, тому для ефективної аграрної політики вкрай необхідно налагодити координацію діяльності всіх установ. Для цього доцільним є проведення адміністративно-управлінської реформи в аграрній сфері, яка вже є необхідним процесом. Доцільним є також подальший перехід вертикалі органів аграрного управління від галузевого (вертикального) принципу регулювання до функціонального з сприянням розвитку аграрної сфери і суміжних галузей. Необхідним є створення спеціального органу управління для координування діяльності різних міністерств, відомств та організацій, які займаються розвитком аграрної сфери – Національної агенції сталого розвитку сільських територій. Вона сприятиме поступовому переходу від секторального до територіального підходу в управлінні сільськими територіями.

Визначено, що Національна агенція сталого розвитку сільських територій буде взаємодіяти зі всіма міністерствами організаціями, міжнародними установами, діяльність яких впливає на розвиток аграрної сфери на загальнодержавному рівні, на обласному, районному та низовому рівні – з всіма урядовими і нерядовими організаціями, науковими та освітніми установами та іншими суб'єктами, діяльність яких впливає на реалізацію державної політики в аграрній сфері на всіх рівнях. Виділено основні складові формування інституційного забезпечення: нормативно-правова база, система державного управління та інструментарій державного управління, а також низку чинників – національних і глобальних, – які впливають на формування інституційного забезпечення аграрної сфери. До внутрішніх чинників віднесено: ресурсний потенціал, фінансові, маркетингові, виробничі, історичні, соціально-психологічні, організаційно-структурні та інші. До зовнішніх – глобалізаційні, геополітичні, вплив міжнародних організацій і ринків та інші. Запропонований механізм взаємозв'язків раціонально поєднає державну і недержавну форму управління з менеджментом на рівні окремих підприємств і галузей, він буде сприяти розвитку аграрного сектора і суміжних галузей. Він дозволить забезпечити кластерний підхід та здійснити ефективну адміністративну реформу щодо створення умов відтворення в аграрній сфері, а також полегшить перехід до синергетично-інноваційної моделі розвитку аграрної сфери.

Встановлено, що основними умовами відтворення аграрної сфери і забезпечення продовольчої безпеки країни є залучення інвестицій та застосування інновацій, відтворення земельних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки та розвиток фінансово-кредитного забезпечення. Незважаючи на високий природний потенціал, Україна значно залежить від імпорту по деяким продуктам харчування, продовжується занепад і

тваринницької галузі. В аграрній сфері відбуваються інституціональні зміни, які супроводжуються появою нових суб'єктів господарювання, що працюють на засадах приватної власності. Аналіз показників економічного розвитку аграрних підприємств вказує на низьку інтенсивність інноваційних процесів та скорочення масштабів впровадження інновацій. Визначено, що лише 3% вітчизняних аграрних формувань застосовують новітні технології. В активізації економічного і соціального розвитку аграрної сфери важливе місце займають інвестиції. Посилюється диференціація регіонів за рівнями залучення інвестицій. На сучасному етапі аграрна сфера не може ефективно працювати без розвинутої матеріально-технічної бази. Фактичні строки експлуатації більшості основних фондів у 2–3 рази перевищують нормативні. Аналіз свідчить, що рівень забезпечення сільського господарства тракторами, комбайнами та іншою технікою становить 45–50% потреби, а понад 90% технічних засобів потребують негайної заміни внаслідок значної зношеності. Така критична ситуація, яка склалась в аграрній сфері з технічним забезпеченням, впровадженням інновацій та проведенням фундаментальних досліджень, зумовлює збільшення державою стимулювання інвестиційних та інноваційних процесів. Основою цих процесів повинен стати багатофункціональний сільський розвиток. Крім того, велику увагу необхідно приділити збереженню і відтворенню природного потенціалу та покращенню якості використання природних ресурсів. Одним з перших кроків на цьому шляху є поширення органічного землеробства, виділення бюджетних ресурсів на основі відповідності екологічним стандартам та стимулювання ресурсозберігаючих технологій. Доцільно забезпечити пріоритетну підтримку сільських кредитних кооперативів та створення Фонду кредитних гарантій, який дозволить забезпечити виробників фінансовими та матеріально-технічними

ресурсами. В Україні вже закладений правовий та організаційний фундамент для ефективного розвитку аграрної сфери, але більш уваги необхідно приділити багатofункціональному розвитку сільських територій з розвитком диверсифікації, наданням послуг у сфері туризму, культури, рекреації та ін. Визначено, що для розвитку аграрної сфери державі доцільно сприяти диверсифікації у галузі переробки, розвитку системи дорадництва, підготовці і перепідготовці висококваліфікованих кадрів.

Визначено, що одним з основних недоліків існуючої системи державного регулювання аграрної сфери є відсутність цілісної системи форм і методів державного регулювання. Тому актуальним є визначення концептуальних засад щодо розробки державної стратегії аграрної сфери України з урахуванням основних принципів: узгодженості – передбачає узгодження економічної політики держави в цілому з аграрною; єдності – забезпечення єдності державної аграрної політики на всій території країни; рівності – прав суб'єктів у прийнятті власних програм підтримки сільського господарства, що не суперечать нормативно-правовим актам та зобов'язанням України за договорами міжнародного характеру; системності – передбачає використання різних форм і методів державного регулювання сільського господарства країни, що охоплюють всі сфери і аспекти його функціонування: адміністративні, економічні та інституційні; прямих і непрямих; внутрішньо- і зовнішньоекономічних та ін; ефективності – концепція повинна сприяти проведенню політики стабілізації, розвитку економіки аграрної сфери і забезпечення продовольчої безпеки країни; добровільності – участь підприємницьких структур, що функціонують на селі, в державних програмах розвитку сільського господарства має будуватися на добровільних засадах; універсалізації – передбачає пред'явлення єдиних вимог до ефективності господарювання та створення однакових умов функціонування незалежно від форм власності,

внутрішньогалузевої чи іншої належності; соціальної спрямованості – припускає розвиток програм, орієнтованих на поліпшення соціальної інфраструктури, поліпшення демографічної ситуації, створення робочих місць і скорочення безробіття на селі; відповідальності – передбачає відповідальність державної і регіональних органів влади за своєчасне і повне фінансування прийнятих програм підтримки і розвитку сільського господарства.

Принципово важливе значення на сучасному етапі розвитку аграрної сфери має кадрове, наукове, правове, інфраструктурне та матеріально-технічне забезпечення, а також податкове регулювання та підтримка у зовнішньоекономічній діяльності. Кадрове забезпечення є однією з найбільш гострих проблем, яка посилюється ще й гострою демографічною ситуацією. Зараз лише третина мешканців сільської території знаходиться в працездатному віці. Значно скоротилась кількість працівників сільського господарства; так, якщо в цілому за всіма видами економічної діяльності скорочення складає за останні вісім років 17%, то по сільському господарству – майже 72%. Критичне демографічне та кадрове становище на селі пояснюється багатьма причинами. Однією з основних є вельми низький рівень заробітної плати в аграрній сфері. У цих умовах, на наш погляд, для вирішення гострих проблем кадрового та наукового забезпечення аграрної сфери необхідне: істотне збільшення (більш ніж у два рази) фінансування програм соціального розвитку села з одночасною розробкою механізмів з контролю цільового використання бюджетних коштів; цільове фінансування програм на розробку ключових технологій і техніки на інвестиційній основі, що відповідає світовим стандартам; відновлення системи підготовки та перепідготовки кадрів у системі АПК; створення єдиної державної системи сільськогосподарського консультування, що базується в основному в аграрних вузах, з відповідним

фінансуванням рівними частками з державного, обласних та місцевих бюджетів. У правовому забезпеченні розвитку аграрної сфери найбільш актуальним є прийняття відсутніх законодавчих актів, перш за все законів про агрохолдинги, з обов'язковим відображенням у них ряду концептуальних основ їх діяльності, які покликані регулювати діяльність сучасних інтегрованих аграрних структур. У розвитку матеріально-технічної підтримки необхідно, з одного боку, збільшувати державне фінансування лізингу, а з іншого – удосконалювати законодавство, що стосується комплексу лізингових відносин. Ще одним важливим напрямом діяльності держави в галузі матеріально-технічної підтримки сільського господарства є створення умов та участь держави в організації МТС, у придбанні нової, вискоєфективної техніки для аграрних формувань. Основною функцією податків у аграрній сфері повинна бути регулююча. При цьому на сучасному етапі розвитку аграрного сектора податкове регулювання має бути спрямоване, насамперед, на зниження податкового тягаря в сільському господарстві, залучення інвестиції в аграрний сектор та регулювання експортно-імпоротної діяльності.

Частково вирішити ці завдання можливо за рахунок удосконалення системи інформаційно-консультаційного забезпечення аграрної сфери із запровадженням єдиного інформаційного центру, в якому буде концентруватись законодавча, цінова, статистична, аналітична, консультаційна, наукова технічна та інша інформація. Розроблення системи поширення та організації забезпечення інформацією дозволить підвищити кваліфікацію працівників аграрної сфери, зробити більш прозорим ринок та підвищити ефективність діяльності.

Доведено необхідність удосконалення фінансово-кредитного забезпечення аграрної сфери. Так, створення Фонду кредитних гарантій для сільськогосподарських виробників дозволить збільшити та спростити

отримання кредитів. Для розвитку сільських територій також доцільно виділення пільгових кредитів за участю Державної агенції з управління сільськогосподарськими ризиками, Національної агенції сталого розвитку сільських територій та обласних і районних управлінь агропромислового розвитку.

Високий рівень нестійкості доходів сільськогосподарських товаровиробників, значною мірою викликаний низькою залежністю цін на сільськогосподарську продукцію від урожайності (рис.4). Це підтверджується здійсненим аналізом залежності коливання врожайності сільськогосподарських культур від коливання ринкових цін реалізації. При цьому були складені апроксимуючі функції залежності рівня цін від рівня врожайності як в світі у цілому, так і в Україні. Це зумовлює необхідність розробки державної програми підтримки доходів сільськогосподарських товаровиробників.

Мета програми полягає в забезпеченні стійкості доходів сільськогосподарських товаровиробників, що сприяє сталому відтворенню аграрної сфери з урахуванням коливань цін реалізації і врожайності сільськогосподарських культур. Механізм реалізації програми може бути здійснений в три етапи. На першому етапі в розрізі регіонів України визначається перелік основних сільськогосподарських культур.

Доцільно в програму підтримки доходів включити наступні сільськогосподарські культури: озиму пшеницю, ячмінь, соняшник, цукровий буряк. На другому етапі по кожній культурі визначається середня врожайність сільськогосподарських культур, включених програму, і мінімальна гарантована ціна, що забезпечує рентабельність виробництва. На третьому етапі встановлюються умови, за яких держава компенсує різницю між мінімальним і фактично отриманим доходом сільськогосподарських товаровиробників. Сформовані завдання програми

та їх поетапна реалізація дозволять забезпечити стійкість доходів сільськогосподарських товаровиробників. Доцільною є трансформація цієї програми в програму страхування доходів сільськогосподарських товаровиробників.

Визначено, що аграрна сфера економіки у своєму розвитку стикається з чималою кількістю проблем, вирішення яких пов'язане з багатьма труднощами. Це значною мірою зумовлено властивими цій сфері, як і всій ринковій економіці, протиріччями. Одне з них є вельми очевидним – суперечність між аграрним виробництвом і соціальною сферою, яка характеризується в даний час аж ніяк не кращим станом. Згідно Концепції розвитку сільського господарства соціальний фактор визначається як домінуючий у формуванні оновленого сільського середовища, від розвитку якого залежить ефективність сільськогосподарського виробництва та відродження села взагалі. Тому державна підтримка у вирішенні даної проблеми є об'єктивною необхідністю. Значного покращання вимагає медичне обслуговування сільських територій, розвиток освіти, надання житла. За останні роки в розвитку соціальної сфери на селі має місце деградація матеріально-технічної бази, яка у багатьох районах уже вийшла за критичну межу. Важливого значення в сталому розвитку сільських територій набуває забезпечення основних умов розвитку їх потенціалу.

Перерахування проблем і труднощів сільського життя, що зумовлюють рівень якості працюючого в аграрному виробництві населення можна продовжити. Необхідному рівню якості людського капіталу не відповідає і існуюча оплата праці зайнятих в аграрному виробництві. Вирішити перераховані проблеми без участі державної підтримки не видається можливим.

Доведено, що державна підтримка повинна здійснюватися не тільки з точки зору фінансової і матеріальної допомоги, але й надаватися з урахуванням посилення законодавчих і правових основ цієї підтримки. Велику увагу слід приділити збільшенню фінансування соціальної інфраструктури. Зараз зменшення фінансування зумовлене ігноруванням державою розвитку соціального довкілля на селі та відсутністю виваженої державної політики стосовно формування місцевих бюджетів та державної підтримки розвитку і утримання функціонуючих об'єктів соціальної інфраструктури. Велику увагу слід приділити і техногенно-екологічній безпеці, яка з кожним роком погіршується.

Встановлено, що задоволення сільських мешканців різноманітними соціальними потребами залежить від ступеня забезпеченості сільських населених пунктів об'єктами соціальної інфраструктури. Розвиток аграрної сфери прямо залежить від ступеня розвитку соціальної сфери села. Для цього необхідне органічне поєднання функцій місцевих владних структур, регіональних і загальнодержавних органів влади у вирішенні завдань соціального розвитку сільських територій. Крім того, велику увагу слід приділити інституційному забезпеченню та підтримці кооперації великих підприємств з метою збільшення продовольчої безпеки країни.

Збільшення соціальної забезпеченості буде сприяти зростанню результативності аграрної сфери та зміцненню інтелектуальної складової відтворення людського капіталу. Саме тому, на нашу думку, відродження сільських територій та розвиток аграрної сфери потрібно починати з відтворення соціальної інфраструктури.

Висновки. Виявлено напрями та особливості державного регулювання аграрної сфери України в умовах соціальноорієнтованої економіки. Встановлено, що формування теоретичних засад її державного регулювання можливе лише на основі цілісного концептуального

обґрунтування взаємозв'язку між економічним розвитком і соціальноорієнтованою політикою держави, яка має стати найважливішим пріоритетом економічного зростання і досягнення соціальної стабільності шляхом підвищення життєвого рівня сільських територій і зміцнення продовольчої безпеки країни. На основі вивчення та узагальнення досвіду державного регулювання аграрної сфери визначено основні перспективні напрями посилення державної підтримки. Визначено, що системний підхід до розвитку державного регулювання аграрної сфери в умовах соціальноорієнтованої економіки забезпечить його перехід до синергетично-інноваційної моделі. Інституційному забезпеченню цього процесу буде сприяти створення спеціального органу управління для координування діяльності різних міністерств, відомств та організацій, які займаються розвитком аграрної сфери. Сформульовано основні принципи ефективного регулювання аграрної сфери України. Розроблені методичні підходи до оцінки ефективності державної підтримки стабільності доходів сільськогосподарських товаровиробників з поступовим переходом до розвинутої системи страхування доходів у аграрній сфері разом із тісною співпрацею всіх учасників і за державної підтримки.

Список використаних джерел:

1. Бабко В. М. Завдання держави щодо розвитку сільського господарства як мультифункціональної галузі [Електронний ресурс] / В. М. Бабко // Державне управління : удосконалення та розвиток. – 2009. – №4. – Режим доступу до журналу : <http://www.dy.nayka.com.ua>
2. Бабко В. М. Організаційний механізм державного регулювання розвитку агробізнесу в Україні / В. М. Бабко // За заг. ред. В.К. Присяжнюка, В.Д. Бакуменка. – К.: Видавничо-поліграфічний центр Академії муніципального управління, 2010. – С.158–165. – (Серія «Управління»: вип. 1(10). Державне управління та місцеве самоврядування).
3. Бабко В. М. Забезпечення умов розвитку державної аграрної політики / В. М. Бабко // Інвестиції : практика та досвід. – 2010. – № 6. – С.76–80.

4. Бабко В. М. Державна підтримка сільськогосподарського виробництва як чинник забезпечення його конкурентоспроможності / В. М. Бабко // Інвестиції : практика та досвід. – 2010. – № 7. – С.79–82.
5. Бабко В. М. Напрями посилення регулюючої ролі держави в розвитку аграрного сектора / В. М. Бабко // Економіка та держава. – 2010. – № 5. – С.112–114.
6. Бабко В. М. Державні пріоритети аграрної політики / В. М. Бабко // Державне управління та місцеве самоврядування : міжнар. наук. конгрес, 26 берез. 2010 р. : тези доп. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ „Магістр”, 2010. – С.277–278.
7. Бабко В. М. Завдання державного регулювання аграрного сектора / В. М. Бабко // Актуальні проблеми теорії і практики менеджменту в умовах трансформації економіки : всеукр. наук.-практ. конф., 22–23 квітня 2010 р. : зб. тез. – Рівне: НУВГП, 2010. – С.176–178.

Рецензент: доктор економічних наук, професор, Дацій О.І.